

1: - **KÄRKISÄT MEN SANOMAT**
Waasan Päivälehti

N:o 100

Maanantaina syyskuun 4 pnä 1920

N:º 100

Photo Supplement
Wasa Dagblad Wasa Daily

Englanti ja Naishka auttavat Puolaa.

Saksa kieltäytyi keskeyttämästä vihollisuuksia.

Ranskan lähettiläs eilen
Ribbentropin puolella.

PARISISTA *sumuntaina*.

Ulkaministeri von Ribbentrop

vaasaneitti klo 12.30 suurlahteilus
Coulondren, jolloin viimein tulit
tiedusteli, voiko ulkoministeri an-
nasta täyttävään vastaukseen Rans-
kan syysk. 1 p:n tekemän kiel-
tykseen. Ribbentrop vastasi kiel-
tävästi. Huomautettiin, kunta
rohkenee vastustaa Saksaan hallitus
on ottanut kannettavaksi aloit-
tamalla sodanjälkeisistä viihdi-
luksuista Puolaan vastustaa ja ottamatta
huomioon Ranskan ja Englan-
nin hallituksen ehdotuksia, ilmoitti
Ranskan suurlahteilus, että Ran-
skin hallitus syyskuun 3 p:nä klo
17 lähtien katsoo olevansa pakot-
tetu täyttämään Puolan suhteen
omaksumansa velvoitukset, josta
Saksaan hallitus on tietoinen.

PÄIVÄN SANA.

Keywords: child sexual abuse; disclosure; social support

PALO LAAJENNE. Perjantaina alkoi Saksan ja Puolan välinen sota, jota tunnetaan nimellä "Pohjoisen vastaisku". Vaikka sota alkoi kauan sodanjälkeen, se ei ollut annettu, laajeni eikä peloteltu. Saksan ja Puolan välillä, kaatoivat Englanti ja Ranska liittolaisvoimissa Puolaa. Saksan siviilit ja ovat nyt menettäneet. Englanti ja Ranska menettivät. Eilen aamulla ilmoitti Englannin pääministeri Chamberlain radiopuhelusta, että Saksan ja Puolan välillä on tullut Englannin sille jättänyt uutta tiluutta. Englanti on sodassa Saksan kanssa ja ei odottaa tulemaan Englannin rinnalle. Englanti on vielä erittäin tuskia ja vielä ei ollut annettu mitään sota on joka tapauksessa ilmeinen.

Englanti on syntynyt uusia leivurukoppalain sota, jota on toistaiseksi osallistunut vain valkomaista. Yhäkään totuutta ei ole vielä tullut. Saksan ja Puolan välillä on ollut pettävien ja tapahtumien kehitys saanut nyt ensi.

**Lähettiläät poistuvat
ja liikenne lakkaa**

PARUSISTA *sennontaina*.

Keskusteltuaan Ribbentropin kanssa klo 12,30 antoi Hamakan suurlähettiläs Couleudre lähetystösihteerin pyytää Saksan ulkoasiainministeriöstä suurlähettilänsä passia, Saksan Pariisin suurlähettiläs on myöskin pyytänyt passia.

sinan,

BERLINISTÄ suunnitella.
Ranskaan suunniteltu koke-
rautatiekennu keskeytetään tois-
taiseksi vilpymättä. Myöskään
kaupunkitutkintavara, joka olisi li-
heuteltävä Ranskan kanta, ei tois-
taiseksi oteta enää vastaan.

Saksa haluaa kauppansa jatkuvan

Ruotsin kanssa entisessä

laajudessa.
TUKHOLMASTA sunnuntaina.

Suuriähtetillä von Hassel on Saksan edustajana sunnuntaina käynyt Ruotsin pää- ja ulkoministerin luona sekä huomauttanut, että Saksa sen suurvaltatasojen aikana haluaa ylläpitää Saksan ja Ruotsin välillä voimassaolevia kauppasuhteita mikäli mahdollista niiden täydessä laajudessa. Ruotsin tältä osin vakuutettiin, että Ruotsin hallitus toivoi samaa.

viikossa

Sotakabinetti.

1

Kuulannin
tuksen tilalle
binetti, jonka
raava: pään

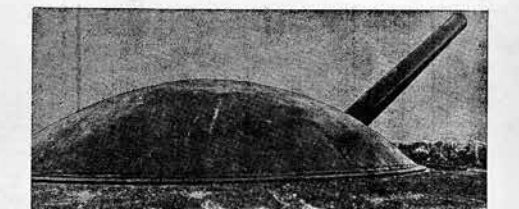
Churchill, salkuttomana ministe-

nä Hore-Belisha, ilmaministerinä Kingsley Wood, sinetin vartijana sir Samuel Hoare, joka tulee John Andersonin tilalle. Muista ministereistä nimityksiä ilmoitetaan jälkempänä. Keskustelu päättyi kello 12.15.

inalla suorittamansa suositsemis-
tusten jälkeen lähtivät suuret
kansanjoukot Ranskan suurlihe-
tykseen edustalle, missä oli sopia-

maailman muutosohjelman, kansain-
maailmanmuutosohjelman, kansain-

ONKO MAGINOT-LINJA YLIPÄÄSEMÄTÖN? Tähän kysymykseen saataneen piakkoin vastaus sotatilan puhjettua Saksan ja Ranskan välillä. Yllä Ranskan voittamattomaksi sanotun Maginot-linjan tykki maanalaistissa panssaritorjunnissaan.

Saksalaiset etenevät Puolan kaikilla rintamilla.

**Käytävä katkaistu, ITÄ-
PREUSSIN ja POMMERIN
rintamat yhtyneet.**

**Saksalaisilla ilman herruus
Puolan alueella.**

[illegible]

iltaan mennessä olivat kasaileet joukot tunkutunteja varten Czestochowan tienoilla rajalta monin paikoin sadankin kilometrin päähän pakottaan puololait perääntymään.

Toistaiseksi on kuitenkin vai-

lan käytävän katkaistamista. Täten ovat sakalaiset Pommerin ja Itä-Preussin rintamat päässeet yhtymään, josta on tietysti koittanut suurta hyötyä sakalaisille hyökkäyssuunnitelmiin. — Berliinin pitteijä-

(Jatkoon 2:sellä sivulla)

sevien leikkeen jälkeen, syyskuun 2 p:nä on Saksilla Puolassa riittämälän ilmahuerraus.

VARSOVASTA sunnuntaina.

suus Slovakian rintaman ta-
pahuimista antoa avustaa, et-
tei saksalaisilla joukolla tääl-
lä ole ollut mitään sanotte-
vampaa menestystä.

Vaikka Saksan lentotie lie-
neekin ilman herrana Puolan

**aiikoo nujertaa
PUOLAN.**

Steenin rintamalla vastustamat-
tomasti etenevät saksalaiset jou-
kot ovat valloittaneet Radomskan,
joka sijaitsee n. 60 km:n päässä
Saksan rajasta.
DANZIGISTA Berliiniin suunta
suoraviivana.
— Dusselin, Monconen, Kertin, Pa-

...jalla olevat Danzigin puolustus-
voimat turvaavat Danzigin niin
täydellisesti, että voidaan puhua
Danzigin ehdottomasta turvallii-
sudesta. Danzigin ja Puolan vä-
listä rajaa Zonenigin luona on vuh-

sa-asiainpitiönsä pohjalta: "Saksan ja
seita kukoissu harjoittanut jo en-
nen maailmansotaa tunnettu saarto-
oliittikkansa Saksa vastaan. Hyök-
kimättömyys ja neuvotteluusopimus-
et Neuvostoliiton kanssa ovat kuitenkin
puolalaisten joukkojen läpimurto-
yrittänyt on epäonnistunut. Bebelin
on saksalaisten käsistä. Saksan li-
ianvoimien suorittamien ratkai-

neet Weckselin suostuminen veden
alle, mutta tämä tapahtui niin
myöhään, että saksalaiset olivat
jo ehtineet ylittää alueen.

VARSOWASTA mynnattaina

Englannin sotatoimien johto.

(Ehdotus: Seuralla aluetta)

3.9.1939

3. syyskuuta 1939 – päivä, jolloin Eurooppa liittyi sotaan

Muutamassa tunnissa Eurooppa muuttui. Se, mikä oli alkanut natsi-Saksan hyökkäyksenä Puolaan, muuttui nyt suureksi eurooppalaiseksi sodaksi.

1. syyskuuta 1939 saksalaiset panssarivaunut ja sotilaat ylittivät Puolan rajan. Hitler oli käynnistänyt sotakoneensa. Britannia ja Ranska olivat aiemmin luvanneet auttaa Puolaa, jos maa joutuisi saksalaisten hyökkäyksen kohteeksi – ja nyt hetki oli koittanut.

3. syyskuuta aamulla Britannian suurlähettiläs Berliinissä antoi Saksan hallitukselle uhkavaatimuksen. Saksaa vaadittiin tietämään viimeistään klo 11 Britannian aikaa: saksalaiset joukot oli vedettävä pois Puolasta välittömästi.

Sellaista viestiä ei koskaan tullut.

Klo 11.15 pääministeri Neville Chamberlain puhui brittiläisille hallituksen toimistosta osoitteessa 10 Downing Street. Syväällä vakavuudella hän totesi, että Britannia oli nyt sodassa Saksaa vastaan.

Chamberlain oli pitkään

yrittänyt välttää uuden suuren eurooppalaisen sodan. Nyt neuvottelu- ja kompromissiyhtymykset olivat päättyneet. Radiopuheessaan hän sanoi, että Hitler oli osoittanut, että väkivalta oli ainoa tapa saada hänet luopumaan suunnitelmistaan.

”Tämä maa on siis sodassa Saksaa vastaan.”

Sanat merkitsivät katastrofin alkua, joka muuttaisi koko maailman.

Myöhemmin samana päivänä myös Ranska julisti sodan Saksalle. Britannia ja Ranska olivat näin täytäneet lupauksensa Puolalle.

”Suuri sota” – ”maailmansota”

Uutinen tuli shokkina myös Suomessa. Sanomalehden toimituksessa iltapäivä muuttui kiireiseksi. Mitä huomisen etusivulla olisi? Vastaus oli ilmeinen: tämä oli uutinen, joka ei voinut kilpailla minkään muun kanssa.

Kun suomalaiset sanomalehdet ilmestyivät 4. syyskuuta 1939, etusivut

olivat sodan hallitsemia. Mustat otsikot ja draamatiset sanat kuten ”suuri sota” ja ”maailmansota” kertoivat lukijoille, että Eurooppa oli vajonnut uuteen ja synkkään aikakauteen.

Tässä on joitakin edustavia etusivuja Suomesta 4. syyskuuta 1939.

Tuolloin kukaan ei tiennyt, kuinka pitkälle sota menisi. Mutta kaikki ymmärsivät, että maailma oli muuttunut.

Den 3 september 1939 – dagen då Europa gick in i kriget

På några timmar förändrades Europa. Det som hade börjat som Nazitysklands angrepp på Polen blev nu ett europeiskt storkrig.

Den 1 september 1939 rullade tyska stridsvagnar och soldater över den polska gränsen. Hitler hade satt sin krigsmaskin i rörelse. Storbritannien och Frankrike hade tidigare lovat att komma Polen till

hjälp om landet utsattes för ett tyskt angrepp – och nu var ögonblicket inne.

På morgonen den 3 september överlämnade den brittiske ambassadören i Berlin ett ulti-matum till den tyska regeringen. Tyskland krävdes på besked senast klockan 11 brittisk tid: de tyska trupperna skulle omedelbart dras tillbaka från Polen.

Något sådant besked kom aldrig.

Klockan 11.15 talade premiärminister Neville Chamberlain till det brittiska folket från regeringskansliet på 10 Downing Street. Med djupt allvar konstaterade han att Storbritannien nu befann sig i krig med Tyskland.

Chamberlain hade länge försökt undvika ett nytt europeiskt storkrig. Nu hade försöken till förhandlingar och kompromisser nått vägs ände. I sitt radiotal sade han att Hitler hade visat att våld var det enda sättet att få honom att ge upp sina planer.

”Detta land är därför i krig med Tyskland.”

Orden markerade början på en katastrof som skulle komma att förändra hela världen.

Senare samma dag förklarade även Frankrike krig mot Tyskland. Stor-

britannien och Frankrike hade därmed infriat sina löften till Polen.

”Storkrig” – ”världskrig”

Nyheten slog ned som en chock också i Finland. På tidningsredaktionerna blev eftermiddagen hektisk. Vad skulle stå på morgondagens första sida? Svaret var självklart: detta var nyheten som inte kunde konkurrera med något annat.

När de finländska tidningarna kom ut den 4 september 1939 dominerades förstasidorna av kriget. Svarta rubriker och dramatiska ord som ”storkrig” och ”världskrig” berättade för läsarna att Europa hade kastats in i en ny och mörk tid.

Här är några representativa förstasidor från Finland den 4 september 1939.

Då visste ingen hur långt kriget skulle gå. Men alla förstod att världen hade förändrats.

September 3, 1939 – the day Europe entered the war

In a matter of hours, Europe changed. What had started as Nazi Germany's

attack on Poland now became a major European war.

On September 1, 1939, German tanks and soldiers rolled across the Polish border. Hitler had set his war machine in motion. Britain and France had previously promised to come to Poland's aid if the country was subjected to a German attack – and now the moment had come.

On the morning of September 3, the British ambassador in Berlin delivered an ultimatum to the German government. Germany was demanded to know by 11 a.m. British time: the German troops were to be withdrawn from Poland immediately.

No such message ever came.

At 11.15 a.m., Prime Minister Neville Chamberlain addressed the British people from the Government Offices at 10 Downing Street. With deep seriousness, he stated that Britain was now at war with Germany.

Chamberlain had long tried to avoid a new major European war. Now the attempts at negotiation and compromise had reached the end of the road. In his radio speech, he said that Hitler had shown that violence was the only way to get him to give up his plans.

"This country is therefore at war with Germany."

The words marked the beginning of a catastrophe that would change the entire world.

Later that day, France also declared war on Germany. Britain and France had thus fulfilled their promises to Poland.

"Great war" – "world war"

The news came as a shock in Finland as well. In the newspaper editorial offices, the afternoon became hectic. What would be on the front page of tomorrow? The answer was obvious: this was the news that could not compete with anything else.

When the Finnish newspapers came out on 4 September 1939, the front pages were dominated by the war. Black headlines and dramatic words such as "major war" and "world war" told readers that Europe had been plunged into a new and dark era.

Here are some representative front pages from Finland on September 4, 1939.

At that time, no one knew how far the war would go. But everyone understood that the world had changed.

Neville Chamberlain

Adolf Hitler

UUSI SUOMI

Länsivallat yhtyneet sotaan.

Saksa torjui Englannin ja Ranskan uhkavaatimukset.

Eilen klo 9 aamulla jätti Englannin suurlähettiläs Berlinissä Saksan hallitukselle uhkavaatimuksen, jonka mukaan Saksan kahden tunnin kuluessa, siis klo 11 mennessä oli annettava myönteinen vastaus länsivaltojen perjantai-iltaan esittämään ultimaattumiin, uhalli, että Englanti kielteisessä tapauksessa katsoo olevansa sodassa Saksan kanssa mainitusta hetkestä lähtien. Ranska jätti samansisältöisen uhkavaatimuksen, asettaen määräajaksi klo 17. Kun Saksan ilta-päivällä julkaisema vastaus oli jyrkästi kielteinen, alkoi Saksan ja länsivaltojen välinen sotatila eilen.

Ranskalainen laiturinäkymä Aukkukallion satamasta

BERLINI:

Vaiteliasta velvollisuuden- tuntoa

U. S. — *Recluz. sanguinea*.

Tämsinpiiviset vakavat sanomat ovat verrattain vähän muuttaneet Berliinin välimatkaa kvasi- lainsuojon ja jatkuvasti turvotusta. Talojen seinille on ilmestynyt lisää hylökkäyskylttejä. Katujen varrella on yhä useampina, jotka viittovat tästä lähimpään väestönsuojan. Vasta tänään on monia ihmisiä myytyn vahinkonakemien palatin seinälle, jotka suojat ovat siltä voina kansalle ihmäyökkäyksen sattuessa. Joitakin väestönsuojien oviaukkoja on nähty velloivuuksien täyttämien kutsuista seirrahoajattaria. Talojen katolla olevia tuihtyvalaitteita on lisäty. Hidenen palatin katolla nähtiin iltaipivillä uusia tuihtyvalite kankoputkineen.

Sotilaita kuljettavia kuorma-autoja on ajanut kaspungin kadulla pitkin päivää. Muu liikenne on supistunut mahdollisimman vähäiseksi. Yksityisautoja ei ole paljon moilla kuin virallisilla henkilöillä, joilla on niiden käyttöön erikoislupa. Ulkomaalaiset lehtimiehet ovat turvautuneet polkupyörin autojen asemasta.

Englannin päätös ei hämmästyttänyt.

Kun sanoma Englannin päätöksestä levisi radion ja läsälehden välityksellä kaupungissa, ei väestö näyttänyt siltä enää hämmästyvän huolimatta siitä optimisista, joka lännen suhteen on vallannut viime hetken asti. Läsälehti luettiin kaupoilla uunien ihmeestä näytäviltä kuin käykästä pidättäytyvän tanssusten kaikki.

Iatk. siv. 8, p. 4.

VARSOVA:

Riemua ja voitonvarmuutta.

U. S. — *Vaccaria*, succulent.

Su-Britannian sodanjälkeen Saksalle on, niinkuin sanottiin, vakuutettu, vakuutettiin Pöytälaissa mietelään, jonka viime päivien puhumista ja olivat tehneet sanan vakavaksi. Varsovan väen on tämän yhdeksän kertaa toistuneen ihmäislyhyteen jälkeen herännyt suu täyvä ja luottamus. Englannin suurlähetys on edustalla kokoontunut valtaisa ihmäisjoukko, joka tervetvi suurlähettiläisiä nykyisin suostomissa omissa. Ne kohoivat pöytälaissa, kun uulkoministeri Beck esitti suurlähettiläille Puolan hallituksen virallisen kiitoksen. Moniamat diplomaatti käytti lyhyt puhe-erkeille, ja uulkoministeri Beck piti lyhyen puheen sananjokke vakauttanut liittoutuneiden molemminpuolista skollisuutta. Puheessa sanottiin mm.:

Olen halunnut etsiä käsiä Englannin kuninkaallisen edustan tällä historiallisella hetkellä, jolloin kaksi ritarillista kansakuntaa, Englanti ja Ranska, ohjentaa toisilleen käteensä riista rintaan puolustukseen vapauden asiaa. Puola ei petä Englantia, eikä Englanti liioin petä Puolaa. Jos joku tuntee pettymystä, emme sinnekaan me.

Englannin suurlähetystys on edustalla suoritetun kunnianosoituksen jälkeen kansanjoukot lähtivät Ranskan lähetystys on edustalle, missä yhtä voimakkaat suodonsuositukset kohdistettiin ansun suurlähettiläisensä hänen myötätytyssään ikkunaan.

**Suur-Puolan luominen sodan
päämääränä.**

Puolan virallinen propaganda, joka tähän asti on kohdistunut vain puolustautumiseen, julistaa nyt sodan päämääräksi
latk. siv. 8, p. 5.

latk. siv. 8, p. 6.

Saksalaiset vallanneet Czestochowan ja Radomskin.

**PUOLALAISTEN LÄPIMURTOYRITYS
KÄYTÄVÄSTÄ EPÄONNISTUNUT.**

Saksalaisia taistelutietoja

Berlini, 1.9. (HTT) Saksan joukot ovat luovuttaneet Viikselin yllänsena Ploesin iltaa ja hyökkänneet Nikolaisla stalinin olavia puolalaisia liianitukia vastaan.

Vuorosa ylläpuolella käylin enenstaina ilmatietokla, jollain 7 puolalaisia lentokoneita ammuttiin alas. Saksalaiset eivät hävittäneet mitään koneita.

120 puolalaista lentokonetta tuhottu.

Saksalaiset ilmoittavat menettäneensä 21 lentokonetta.
Berlin, 2.9. (STT) Saksalaiset
Jatk. siv. 3, p. 2.

Iatk. siv. 3, p. 2

Puolalaisia aistelutietoja

Vatava, 2. 9. (HTT) Tlpsallik
pelmaja an jalkalaukun seuranan tiedon
ennen:

[illegible]
$$I_{\text{eff}} = 1 - \frac{1}{2}$$

**NEUVOSTO-
LIITTO
MOBILISOI.**

Reserviläiset alkaneet eilen saapua joukko-osastoihinsa.

Meškova, Berliin kanta, 2. 1.
(NTT) Puna-armeijan reserviläis-
evä tulla alkaneet saapua joukko-
maahan.

Englantilaisten materiaalityönkäyttö

Sotakabinetti
muodostettu Englannissa.

Lontoo, 1. 2. (STT) Englannin tähänastisen hallituksen tilalle on asetettu sotakabinetti, jonka kokoonpano on seuraava: pääministerinä Chamberlain, rahaministerinä Simon, ulkoministerinä lordi Halifax, puolustuksen yleistäministerinä lordi Chatfield, ensimmäisenä amiraalitein lordina Winston Churchill, valtuuttama ministerinä lordi Hankey, sotaministerinä Hore Belisha, ihmisministerinä Kings-

Sir John Anderson on nimetty sisäasiainministeriksi ja kotimaan turvallisuuden ministeriksi, Eden dominionministeriksi, lordi Stanhope lordipresidentiksi ja Inskip lordikansleriksi. Nämä ministerit eivät kuulu sotakabinettiin.

ARBETARBLADET

Nr 102

1939

ANNONSKONTOR: Telefon 72 370.

REDAKTION: Paasivuorikatan 3. Telefon 72 370.

EXPEDITION: Paasivuorikatan 3. Telefon 72 370.

HELSINGFORS

Måndagen den 4 september

PRENUMERATIONSFRIS: Helt år 75 mk. Halvt år 39 mk.
1 kvartal 20 mk. 1 månad 7 mk. Lösnummer 1 mk.
ANNONSPRIS: Första texten 1:50, inre 1:20 och efter
texten 1:40 mm.

FREDEN ÄR BRUTEN, men de stora krigsoperationerna dröjer. England och Frankrike inskrider mot Tyskland.

Kl. 11 i går utlöpte den frist engelska regeringen givit Tyskland för ett svar på den sista vådan om fredlig lösning. Några

I kanten.

I dag skulle vi egentligen vara goda och glada och bara jubla. Men det vill inte gå riktigt bra. Någonstans liksom stockar sig i halsen. Dunster av giftig gas och klumpar av levrat blod.

De senaste dagarnas nervpåfrestand har varit oerhörd. Ett vittnesbörd om tryckets intensitet fick man i går då despatches om att fredstillståndet uppbrott mellan västmakterna och Tyskland spreds i staden. "Äntligen klart", hördes människorna säga till varandra. Det som hände i går innebar i alla fall en förändring av läget. Det innebar övergången från en tärande ovisshet till en hemsk visshet!

Ty även den, som i ett stilla sinne drar en tankens suok av liggande över att den ängligen blir någotsådan klarhet, må beakta till vilket pris den står att vinna. Alldeles oavsett hur man spekulerar om den inleda kraftmätningens utgång, må man hålla det klart för sig, att här bryter in över stora delar av mänskligheten ett krig, oöppnande alla de ohägligheter detta lilla ord kan innebära.

Hur kraftmätningen än slutar så lider människorna nederlag. De besträvas av kriget självt. De som gick ut för att nedslå det brutala våldet kommer kanske tillbaka från den segerrika kampen, uppfylla av den våldsmättillt kriget danar. De blir vana att med eld och järn förgöra envar, som djävlar sätta sig till motvärn.

De kommer att ha svårt att finna sig tillrätta i en tillvaro, under vilken avgadagandet av en medmänskliga betraktas som en brottlig handling. Från frönterna sprider sig samma mentalitet även till de som, som slipper vara med. Mycket finna att ansera, när kriget ängligen raat ut.

Vårt folk — arbetarörelsen och socialismens folk i alla länder — må uppbuda allt vad i dess förmåga står för att rädda över till den morgon, som förvisso en gång skall gry, så mycket som möjligt av den varma humanism, den fredliga samhällsbyggarens, som städes präglad dess verksamhet. Redan nu må vi göra vad vi kan för att begränsa krigets skadeverkan till det minsta möjliga och vi må även, när den tiden är inne, stå redo att göra vår insats för samhällens fredliga återuppbyggande. Den insatsen kommer att behövas.

NAGAN.

minuter senare höll Chamberlain ett radföreläse till det engelska folket och förklarade att England nu befann sig i krig med Tyskland. Han yttrade därvid bl. a.:

Vårt samvete är rent. Vi har gjort allt ett land kunnat göra för att undgå krigsoperationerna. Men denna situation, i vilken inlett ord som gavs av Tysklands härskare kunde anses vara att lita på och i vilken inlett folk och land kunde känna sig tryggt, hade blivit outhärdlig. Nu då vi har beslutat att göra ett slut på denna situation, vet jag att ni alla skall göra er insats med lugn och mod.

Kl. 12 engelsk tid sammankom underhuset. Premiärministern inledde sitt anförande med att erinra om, att under Nibogens senast stor förövring rätt i underhuset angående regeringens verkliga avsikter. "Om jag icke varit i besittning av alla informationer skulle jag kanske ha känt detta", yttrade han. Underhandlingar med Frankrike angående ett sista ultimatum hade hela tiden pågått. Englands ambassadör i Berlin hade erhållit order att kl. 9 på söndagsmorgonen göra en demarsh hos tyska utrikesministeriet. Tidningen för det tyska svaret hade därvid utsatts till kl. 11. Ingen tillfredsställande förklaring hade emellerit ingått från Tyskland, varför England nu befann sig i krig med detta land.

Underhuset mottog premiärministerns tal med försäkran om full enighet och lojalitet. Lord Halifax uppläste i överhuset en liknande förklaring, samt tillade att Tysklands chargé de affaires i London återfick sitt pass.

Dalsider höll på söndagskvällen ett radföreläse till franska folket, varit han meddelade att fristen löpt ut och att Frankrike vid Englands sida nu befann sig i krig med Tyskland.

Från krigsskådeplatsen.

Sedan den tyska inmarschen i Polen började har länga hela gränslinjen överburna strider ägt rum, och såväl det tyska som det polska flyget har varit i livlig aktion. De tyska rapporterna föregår överburna framryckning och polsk reträtt, medan polska uppgifter endast delvis bekräftar detta och samtidigt omtalar framtåtar från polsk sida med avsevärda tyska förluster.

Warschau, som är en oöfikat stad, har upprepade gånger utsatts för flyganfall. Även andra städer har hemsköts av bombplan och det uppges att antalet offer för flygdraserna redan uppgår till 1,500. Polackerna uppges sig ha nedskjutit ett hundratal tyska plan.

Engelsk passagerarbat torpederad.

London, måndag. Donaldsenlinjens passagerarfärge Athena med 1,400 passagerare har torpederats 200 sjömil från Hebriden. Angaren sjönk snabbt. Bland passagerarna befann sig 246 amerikanska. Huruvida alla ombordvarande förölyskade föreligger t. v. inga uppgifter om.

Engelskt krigskabinett bildat.

Churchill förste amiralitetslord.

Britiska regeringen har efterträtt av ett krigskabinett. Bland märkligare omställningar kan nämnas att Churchill utnämndes till förste amiralitetslord samt Eden till minister för dominerna.

Sovjet inkallar reservister.

Moskva, söndag. Den röda arméns reservister har i dag begynt inställa sig vid resp. truppavdelningar.

Dominions stöder helt England.

London. De brittiska dominerna har klart uttalat sin avsikt att stå på moderlandets sida.

Kanadens premiärminister Mackenzie King meddelade i ett budskap till Chamberlain, vilka militära försiktighetsåtgärder som vidtagits, och tillade, att Kanada i händelse av ett krig, i vilket Storbritannien blev indraget, enhälligt skulle anmotta parlamentet att inleda effektivt samarbete med Storbritannien.

Australiens premiärminister Menzies förklarade att det råder enighet inom imperiet, "en konung, en flagga, en gemensam stat. Vi håller oss på Storbritanniens sida".

Nya Zeelands premiärminister ad Interim Fraser meddelade att försiktighetsåtgärder vidtagits och har i ett radiotal till nationen utlovat full samverkan med Storbritannien.

Från Indien förtärlar lojalitetens betydelse att ingå, och nära 50 regerande furstar har redan erbjudit Storbritannien sina tjänster.

BEREDSKAPÅTGÄRDER I VÅRT LAND.

Läget tillspejning under förra veckan förändrade vårt land att i likhet med de övriga nordiska länderna proklamera sin neutralitet.

För att trygga försörjningen inom landet infördes på lördagen exportförbud för vissa varor.

Till riksdagen överlämnades på lördagen proposition angående ändring av lagen om ministeriernas i statsrådets antal och deras allmänna verksamhetsområde, och enligt denna proposition skulle under exceptionella förhållanden ett elfte ministerium för folkförsörjningen kunna upprättas. Detta nya ministerium skulle behandla ärenden, som angår tryggheten av befolkningens utkomst, reglementering av det ekonomiska livet och anordnandet av arbetskraften under krig eller annat undantagstillstånd.

Försvarsmästeriet har för att effektivisera tryggheten av vår neutralitet beslutat inkalla en del reservister till extra repetitionsövningar. Inkalletsen berör till vidare endast ett fåtal reservister.

Man grundar att från allmänhetens sida

Edvard Westermarck död.

En av de få finländska vetenskapsmän med internationell ryktelse, prof. Edvard Westermarck avled i går i Lappvik vid 77 års ålder.

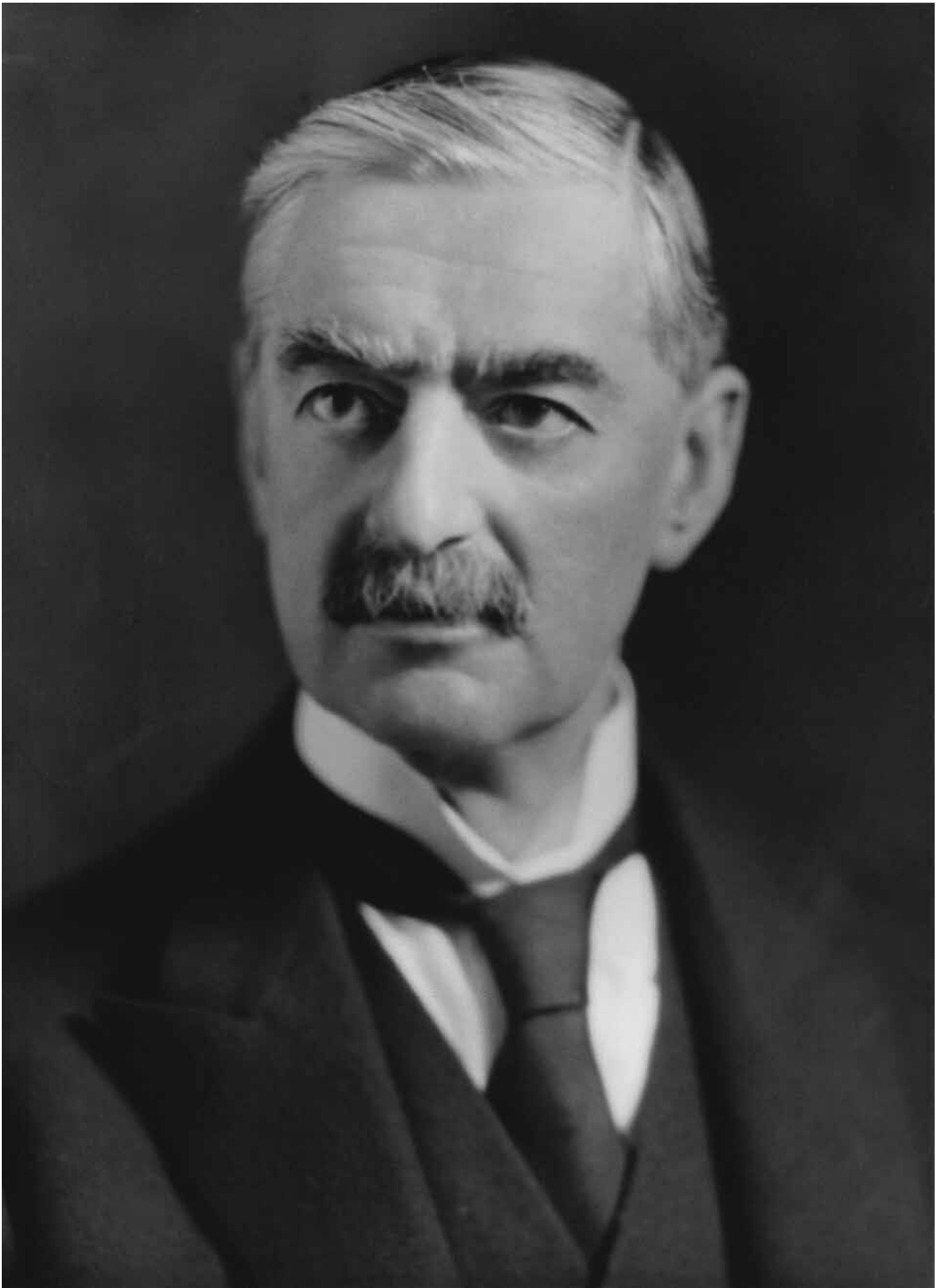
Med prof. Westermarck har en av samtidens ryktbaraste sociologer gått ur tiden. Hans stora arbeten om äktenkapets historia och moralens uppkomst och utveckling är standardverk på den sociologiska forskningsområdet. Hans lärogränser vid universitetet i Helsingfors och London samt vid Åbo Akademi har lämnat djupa intryck hos många åtgångs unga forskare på filosofiska och sociologiska områden. Hans långvariga vistelse i Marocko gjorde honom till samtidens största kunnare av de primitiva samhällsbyggnaderna hos de marokkaniska folkstammarna. Han har hört till de icke alltför många humanistiska forskare hos oss med uppträtt anglosaxisk orientering. Inom den praktiska filosofin och samhällsvetenskapen, de båda områden där engelsk forskning letar en ledande ställning, har han utfört sin skönlidande gärning.

En livsgärning av denna vida omfattning och höga halt har icke förrunnat många av våra forskare. Westermarck har bringat gå över vårt land. Hans sanna, realistiska syn på de samhällsvetenskapliga

under de senaste dagarna förklarats en obefogad rusning till butikerna, som inlett sig speciellt på vissa varuslag, kommer finansminister Tanner på måndagsaftonen på tid, som i rundradion närmare meddelas, att denna en redogörelse för de nuvarande varuförhållanden i landet och åtgärderna för tillfredsställelsen av befolkningens behov.

Fruktansvärd tågkatastrof i Frankrike.

Paris, söndag. En fruktansvärd tågsmasakstötning inträffade i går mellan Orleans och Paris. Hittills räknar man med 35 döda och över 50 skadade.

Neville Chamberlain

Pääministeri Neville Chamberlainin puhe 3. syyskuuta 1939

"Puhun teille kabinetin huoneesta osoitteessa 10 Downing Street. Tänä aamuna Britannian suurlähettiläs Berliinissä toimitti viimeisen viestin Saksan hallitukselle, jossa hän totesi, että jos emme kuulisi heiltä kello yhdeltätoista mennessä, että he ovat valmiita vetämään joukkojaan välittömästi pois Puolasta, sotatila vallitsisi välillämme. Minun on nyt sanottava, ettei tällaista sitoumusta ole saatu, ja että tämä maa on siksi sodassa Saksaa vastaan. Voit kuvitella, kuinka katkera isku minulle on, että kaikki pitkä rauhantaisteluni on epäonnistunut. Silti en voi uskoa, että olisin voinut tehdä mitään muuta tai jotain erilaista, ja se olisi ollut menestyssekkäämpää. Viimeiseen asti olisi ollut täysin mahdollista järjestää rauhanomainen ja kunniallinen ratkaisu Saksan ja Puolan välille. Mutta Hitler ei halunnut sitä. Hän oli ilmeisesti päättänyt hyökätä Puolaan tapahtuikin mitä tahansa, ja vaikka hän nyt sanoo tehneensä kohtuullisia ehdotuksia, jotka puolalaiset hylkäsivät, se ei ole totta. Ehdotuksia ei koskaan näytetty puolalaisille, ei meille, ja vaikka ne julkistettiin saksalaisessa lähetyksessä torstai-iltana, Hitler ei odottanut kommentteja niistä, vaan määräsi joukkonsa ylittämään Puolan rajan. Hänen tekonsa osoittavat vakuuttavasti, ettei ole mitään mahdollisuutta odottaa, että tämä mies koskaan luopuisi voimankäytöstään saadakseen tahtonsa läpi. Hänet voidaan pysäyttää vain voimalla. Me ja Ranska olemme tänään, täyttäen sitouksemme, auttamassa Puolaa, joka niin rohkeasti vastustaa tätä julmaa ja perusteetonta hyökkäystä kansaansa vastaan. Meillä on puhdas omatunto. Olemme tehneet kaiken, mitä mikä tahansa maa voisi tehdä rauhan saadaksemme aikaan, mutta tilanne, jossa Saksan hallitsijalta ei voinut luottaa sanaakaan eikä kukaan kansa tai maa tuntenut oloaan turvalliseksi, oli käynyt sietämättömäksi. Ja nyt kun olemme päättäneet lopettaa sen, tiedän, että kaikki teette osanne rauhallisesti ja rohkeasti."

Premiärminister Neville Chamberlainin puhe 3. september 1939

"Jag talar till er från kabinettrummet på 10, Downing Street. I morse överlämnade den brittiske ambassadören i Berlin en slutlig not till den tyska regeringen där han angav att om vi inte hörde från dem senast klockan elva att de var beredda att omedelbart dra till-baka sina trupper från Polen, skulle krigstillstånd råda mellan oss. Jag måste nu säga att inget sådant åtagande har mottagits, och att detta land därför är i krig med Tyskland. Ni kan föreställa er vilket bittert slag det är för mig att all min långa kamp för fred har misslyckats. Ändå kan jag inte tro att det finns något mer eller något annorlunda jag kunde ha gjort och som hade varit mer framgångsrikt. Ända till det sista hade det varit fullt möjligt att ordna en fredlig och hedervärd lösning mellan Tyskland och Polen. Men Hitler ville inte ha det. Han hade uppenbarligen bestämt sig för att anfälla Polen vad som än hände, och även om han nu säger att han lade fram rimliga förslag som avvisades av polackerna, är det inte ett sant. Förslagen visades aldrig för polackerna, inte för oss, och även om de tillkännagavs i en tysk sändning på torsdagskvällen, väntade Hitler inte på kommentarer om dem, utan beordrade sina trupper att korsa den polska gränsen. Hans agerande visar övertygande att det inte finns någon chans att förvänta sig att denna man någonsin kommer att ge upp sin övning att använda våld för att få sin vilja. Han kan bara stoppas med våld. Vi och Frankrike går idag, i uppfyllelse av våra åtaganden, till Polens hjälp, som så modigt motstår denna onda och oprovocerade attack mot sitt folk. Vi har ett rent samvete. Vi har gjort allt som något land kunnat göra för att skapa fred, men en situation där inget ord från Tysklands härskare kunde litas på och inget folk eller land kunde känna sig tryggt hade blivit outhärdligt. Och nu när vi har beslutat att avsluta det vet jag att ni alla kommer att spela er roll med lugn och mod."

Prime Minister Neville Chamberlain's speech on September 3, 1939

I am speaking to you from the Cabinet Room at 10, Downing Street.

This morning the British Ambassador in Berlin handed the German Government a final Note stating that unless we heard from them by 11 o'clock that they were prepared at once to withdraw their troops from Poland a state of war would exist between us. I have to tell you now that no such undertaking has been received, and that consequently this country is at war with Germany.

You can imagine what a bitter blow it is to me that all my long struggle to win peace has failed. Yet I cannot believe that there is anything more or anything different that I could have done and that would have been more successful.

Up to the very last it would have been quite possible to have arranged a peaceful and honourable settlement between Germany and Poland. But Hitler would not have it. He had evidently made up his mind to attack Poland whatever happened, and although he now says he put forward reasonable proposals which were rejected by the Poles, that is not a true statement.

The proposals were never shown to the Poles, nor to us, and, though they were announced in a German broadcast on Thursday night, Hitler did not wait to hear comments on them, but ordered his troops to cross the Polish frontier. His action shows convincingly that there is no chance of expecting that this man will ever give up his practice of using force to gain his will. He can only be stopped by force.

We and France are to-day, in fulfillment of our obligations, going to the aid of Poland, who is so bravely resisting this wicked and unprovoked attack upon her people. We have a clear conscience. We have done all that any country could do to establish peace, but a situation in which no word given by Germany's ruler could be trusted and no people or country could feel themselves safe had become intolerable. And now that we have resolved to finish it, I know that you will all play your part with calmness and courage.